

ዳኞች - ሐጎስ ወልዱ

ተሻገር ገ/ስላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች - ወ/ሮ ብርሃኔ አጥናፉ ጠበቃ መኮንን አራጋው ቀረቡ

ተጠሪ - ኢንሰፔክተር ዩሐንስ ተሲሳ ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት እና ሰበር ችሎት የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ስላመለከቱ ነው። ክርክሩ በመጀመሪያ የታየው በምስራቅ ሸዋ ክፍተኛ ፍርድ ቤት ነው። በከፍተኛው ፍርድ ቤት ተጠሪ ከሣሽ አመልካች ተከሣሽ በመሆን ተከራክረዋል።

ተጠሪ ለዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ግንቦት 11 ቀን 2001 ዓ.ም ባቀረበው የክስ ማመልከቻ እና በተከሣሽ ማለትም በአሁን አመልካች መካከል በነበረን የተለየ ግንኙነት ብር 200,000 /ሁለት መቶ ሺህ ብር/ በብድር እንድሰጣት ጠይቃኝ አበድራያታለሁ። ተከሣሽ ግንቦት 16 ቀን 2000 ዓ.ም የብድር ውል የፈረመች ሲሆን እስከ ሚያዚያ 30 ቀን 2001 ዓ.ም ብር 100,000 /አንድ መቶ ሺ ብር/ ቀሪውን ብር 100,000 /መቶ ሺ ብር/ እስከ ሚያዚያ 5 ቀን 2002 ዓ.ም ሊከፍሉ ተስማምተዋል። በውሉ መሠረት ያልከፈሉ በመሆኑ በብድር የወሰዱትን ገንዘብ እንዲከፍሉ ይወሰንልኝ በማለት ክስ አቅርቧል። አመልካች በተከሣሽነት ቀርባ ከከሣሽ ጋር እንደባልና ሚስት በመሆን አብረን ስንኖር መግባባት ስላልቻልን ለመለያየት ስንወሰን ገንዘብ ካልሰጠሽኝ በስተቀር በማለት በእኔና በንብረቴ ላይ አደጋ እንደሚያደርስ ስላስፈራራኝ ገንዘብ ማልበደር በግዳጅ ገንዘብ እንደተበደርኩ አድርጌ ፈርማለሁ ስለሆነም ከከሣሽ /ተጠሪ/ የተበደርኩት ገንዘብ ስለሌለ እንድከፍል የምገደድበት ምክንያት የለም በማለት ተከራክረዋል። የሥር ፍርድ ቤት ሁለት ምስክሮችን ሰምቷል። አንደኛው ምስክር በመጀመሪያ አመልካችና ተጠሪ ሲከራከሩ እንደነበር ከዚያም ሣይሰማሙ በመቅረታቸው ከጠበቃ ጋር ሄደው ሲጮሁ እንደነበርና አመልካች የእኔ ድርሻ ለተጠሪ እንዳይደርሰው ስትል እንደነበርና ተጠሪ የአንቺ ድርሻ እንዳይደርሰኝ ፈርሟ ሲል የነበረ መሆኑንና በመጨረሻ አመልካች ብር 200,000 ከተጠሪ ተበድራለሁ በማለት እንደፈረመች በመቅረቱ ተጠሪ ለአመልካች ብር 200,000 እንዳልሰጣት የመሰከረ መሆኑን የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በውሳኔው በግልፅ ያሰፈረ ሲሆን ሁለተኛው ምስክር አመልካችና ተጠሪ እንደባልና ሚስት አብረው ሲኖሩ

እንደነበር የብድር ውል በተፈራረሙበት ቀን አመልካች ተጠሪን ከድርሻዩ ጋር እንድትደርስ ስትል ተጠሪ ከብረን ያፈራነውን ንብረት ድርሻዩን እንዳገኝ ነው በማለት ይናገር እንደነበር ከዚያ በኋላ አመልካች የብድር ውል የፈረሙለት መሆኑን በመግለፅ እንደመሰከረ ከከፍተኛው ፍርድ ቤት ውሣኔ ለመገንዘብ ችለናል።

የዛኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተጠሪ አመልካችን እንደባልና ሚስት በኖርንበት ጊዜ ያፈራነውን የጋራ ንብረት ስጭኝ በማለት ሲጠይቅ የነበረ መሆኑንና አመልካች ከተጠሪ በደረሰባት ግፊትና ተፅዕኖ የተበደረችው ገንዘብ ሣይኖር ብር 200,000 /ሁለት መቶ ሺ ብር/ ተበደራለሁ ብላ የፈረመች መሆኑ በአመልካች ማስረጃ የተረጋገጠ በመሆኑ ይህም በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706 በተደነገገው ሁኔታ የተደረገ ውል በመሆኑ በህግ ፊት ውጤት የለውም በማለት የተጠሪን ክስ ውድቅ አድርጎታል። ተጠሪ ይግባኝ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አቅርቧል የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አመልካች በፈረመችው ብድር ውል መሠረት ተጠሪ ክስ ያቀረበበትን ገንዘብ ከነወለዱ የመክፈል ግዴታ አለባት በማለት የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሣኔ ሽርታል። አመልካች የሰበር አቤቱታ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ያቀረቡ ቢሆንም የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት የአመልካችን አቤቱታ አልተቀበለውም።

አመልካች ሚያዚያ 20 ቀን 2002 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ እኔና ተጠሪ እንደባልና ሚስት በነበረን ግንኙነት አብረን የኖርን ሲሆን አስራ አንድ ዓመት የሆናት መክሊት ዩሐንስን ወልደናል። ሆኖም በመካከላችን በነበረው አለመግባባት ግንኙነታችንን ለማቋረጥ ስንወስን ገንዘብ ካልሰጠሽኝ በማለት በሥራው ምክንያት መንግስት ባስታጠቀው መሣሪያ በተለያዩ ጊዜ እያስፈራራ ስላስቸገረኝ በብድር የወሰዱኩት ገንዘብ ሣይኖር ብር 200,000 /ሁለት መቶ ሺ ብር/ እንደተበደርኩ በመግለፅ በፍራቻ ፈርማለሁ ገንዘብ በወቅቱ ያልተበደርኩ መሆኔን በውሉ ላይ በምስክርነት የፈረሙት የተጠሪ ሁለት ምስክሮች ለሥር ፍርድ ቤት አስረድተዋል። ስለሆነም የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጠው ውሣኔ ያላግባብ ተጨማሪ ማስረጃ በመቀበል የሰጠውና ህግን መሠረት ያላደረገ በመሆኑ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው። የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በይግባኝ ሰሚው ችሎት የተፈፀመውን የህግ ስህተት ሣይኖርም ማለፉ ተገቢ ባለመሆኑ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልክተዋል። ተጠሪ በበኩላቸው አመልካች ውሉን ሲፈፀሙ የሀይል ተግባር የተፈፀመባቸው መሆኑን አላስረዱም አመልካች የፍታብሔር ህግ ስለብድር በሚደነገገው መሠረት ገንዘብ በብድር የወሰዱ መሆኑ በውሉ ሰነድ የተረጋገጠ በመሆኑ ብድሩን ላለመክፈል የሚያቀርቡት ክርክር የህግ ድጋፍና መሠረት የለውም። ስለዚህ የአመልካችን የሰበር አቤቱታ ውድቅ እንዲያደርግልኝ የሚል ይዘት ያለው መልስ ሰጥተዋል። አመልካች ተጠሪ ማስፈራራትና ዛቻ የፈፀመው ውሉ በተፈረመበት ቀን ሣይሆን ከዚያ በፊት አመልካች ላይ ከዚያ በፊት ሥነ ልቦናዊ ተፅዕኖ የሚያሳድሩ ተግባራትን በመፈፀም ነው አመልካች ያልተማርኩ በመሆኔና ተጠሪ የፖሊስ መኮንን በመሆኑ እኔን ስጋት ላይ የሚጥል ተግባር ሲፈፀም የቆየ ሲሆን ውሉ በሚፈረምበት ወቅትም በእኔና በአመልካች መካከል ጭቅጭቅ የነበረ መሆኑ በማስረጃ ስለተረጋገጠ ውሉን በሙሉ ፈቃድና ፍላጎቴ ያላደረግሁት በመሆኑ ልገደድበት አይገባም በማለት የመልስ መልስ ሰጥተዋል።

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር በግራቶች መካከል የተደረገው የዕሉፍ ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም ጉዳዩን መርምረናል። ጉዳዩን እንደመረመርነው በአመልካችና በተጠሪ መካከል ግንቦት 16 ቀን 2000 ዓ.ም ያደረጉት የብድር ውል ህጋዊ ውጤትና አስገዳጅነት አለው ወይስ የለውም የሚለው ጭብጥ እልባት ማግኘት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ከላይ የተያዘውን ጭብጥ ለመመለስ አንድ ውል ህጋዊ ውጤት የሚኖረው በምን መንገድ ሲፈጸም ነው የሚለውን ነጥብ ማየት ያስፈልጋል። ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ሰዎች በህግ ፊት የፀናና ህጋዊ ውጤት ሊኖረው የሚችለው በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1678 የተደነገጉትን ሶስት መሠረታዊ ሁኔታዎችን ሲያሟላ መሆኑን የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1678 “የሚፀና ውል ነው ለማለት ሶስት ሁኔታዎች ያስፈልጉታል” በማለት ሁኔታዎቹን ከ”ሀ” እስ “ሐ” በዝርዝር ደንግጋል። በህግ ፊት የፀና ውል ለማቋቋም አስፈላጊ ከሆኑ ሁኔታዎች አንደኛ ውሉ ችሎታ ባላቸው ሰዎች መካከል የተደረገና ተዋዋዮቹ ጉድለት በሌለው ሁኔታ የተስማሙበት ሲሆን እንደሆነ በፍታብሔር ሕግ ቁጥር 1678 /ሀ/ በግልፅ ተደንግጋል። አመልካች ከተጠሪ ብር 200,000 /ሁለት መቶ ሺ ብር/ ብድር የወሰዱ መሆኑን በመግለፅ ግንቦት 16 ቀን 2000 ዓ.ም የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በማጣሪያ ምስክርነት ጠርቶ ቃላቸውን የተቀበላቸው ጠበቃ ባዘጋጁት የብድር ውል ላይ በማጣሪያ ምስክሩ ቢሮ ውስጥ መፈረማቸውን አልካዱም። አመልካች የሚከራከሩት በወቅቱ ብር 200,000 እንደተበደርኩ በሚገልፀው ሰነድ ላይ የፈረምኩት በሙሉ ፍላጎቴና ፈቃዴ አይደለም። ከተጠሪም ውሉን በምፈርምበት ጊዜም ሆነ ከዚያ በፊት በብድር የወሰድኩት ገንዘብ የለም ። ብድሩን የፈረምኩት ተጠሪ ሰነዱን ካልፈረምኩ በህይወቴና በንብረቱ ላይ የማይቀር አደጋ ወይም ጉዳት የሚያደርስብኝ መሆኑን በመግለፅ በተለያየ ጊዜ የማስፈራራትና የማስገደድ ተግባራትን ስለፈፀሙብኝ ነው በማለት ነው።

የማስገደድ ወይም የሀይል ሥራና ተግባር ስለተፈፀመበት አንድ ሰው አንድን ውል ለመዋዋል የተስማማ በሆነ ጊዜ ለውሉ የሰጠው ስምምነት ጉድለት ያለበት ስምምነት ተደርጎ እንደሚወስድና በህግ ፊት የፀና መብትና ግዴታ ለማቋቋም የማይችል ስለመሆኑ የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1678/ሀ/ እና የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706 እና የፍትሐብሔር ህግ ቁጥር 1809 ድንጋጌዎችን በጣምራ በማንበብ ለመገንዘብ ይቻላል።

አንደኛው ተዋዋይ ወገን ሌላውን ተዋዋይ ወገን ራሱን ወይም ወላጆቹን ወይም ተወላጆቹን ወይም ባልን ወይም ሚስትን ከባድና የማይቀር አደጋ በህይወቱ በአካሉ በክብሩ ወይም በንብረቱ እንደሚያመጣበት ያሳመነው በመሆኑ ምክንያት ውሉን ለመዋዋል የተስማማ እንደሆነ ውሉን በማፍረስ በቂ ምክንያት እንደሆነ የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706 ንዑስ አንቀጽ 1 ይደነግጋል። እዚህ ላይ ሌላውን ወገን ውል እንዲፈፅም የሚያስገድደው ሰው የማስገደድ ተግባሩን የፈፀመውና ሌላውን ተዋዋይ ወገን ስጋት ላይ የሚጥሉ ተግባራትን የፈፀመው ውሉ በሚፈፀምበት ዕለት ወይም ከዚያ ውሉ ከተፈፀመበት ዕለት በፊት ሊሆን እንደሚችል ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706 ንዑስ አንቀጽ 1 እና ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706 ንዑስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ የጣምራ ንባብ ለመረዳት ይቻላል። አንደኛው ተዋዋይ ሌላውን ተዋዋይ ወገን በውሉ ካልተስማማ በህይወቱ ወይም በንብረቱ ላይ የማይቀር አደጋ የሚያደርስበት መሆኑን ለማሳመን የሚችሉ የተለያዩ የማስገደጃና የማስፈራሪያ ተግባራትንና ዘዴዎች በመጠቀም በእእምሮው ተደላድሎ የነበረው ተዋዋይ ወገን ሌላው ተዋዋይ ከባድና የማይቀር አደጋ ሊያደርስብኝ ይችላል በሚል ስጋት ውሉን እንዲዋዋል ለማድረግ የሚችልባቸው በርካታ መንገዶች አሉ። እነዚህ ሁኔታዎች ውሉ ከመደረጉ በፊት የተፈፀሙ መሆኑን አለመሆኑን አንደኛ ተዋዋይ ወገን ሌላው ተዋዋይ ከባድና የማይቀር አደጋ ሊያደርስብን ይቻላል በሚል ስጋት ለውሉ ስምምነቱን የሰጠ መሆኑን ዳኞች በመገደድ ስምምነቱን የሰጠውን ሰው እድሜውን የታውንና አካላትን በማመዘዝን ውጤት መስጠት እንደሚገባቸው የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706 ንዑስ አንቀጽ 3 ይደነግጋል።

አመልካች ከተጠሪ ብር 200,000 መበደራቸውን የሚገልፅ ውል ግንቦት 16 ቀን 2000 ዓ.ም የፈረሙት በእርግጥ ከተጠሪ ተበድረው የወሰዱት በውሉ መጠኑ የተገለፀው ገንዘብ ስላለ ነው? ወይስ ተጠሪ የማይቀርና ከባድ አደጋ በህይወታቸውና በንብረታቸው የሚያደርስባቸው መሆኑን እንዲያምኑና ስጋት ላይ እንዲወድቁ ለማድረግ የሚችሉ የተለያዩ ተግባራትና ዘዴ በመፈፀሙ ነው? የሚለውን ጭብጥ ለመወሰን በአመልካችና በተጠሪ መካከል የነበረውን ልዩ ግንኙነትና ባህሪ የአመልካችን ምታ የትምህርት ደረጃና የተጠሪውን ግላዊ ሁኔታና እና ሥልጣንና ኃላፊነት መመርመርና መመዘን እንደሚያስፈልግ ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706 ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ ይዘት መንፈስና ዓላማ ለመገንዘብ እንችላለን።

ከላይ ያስቀመጥናቸውን መሠረታዊ ሁኔታዎች ስንመዘን የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በማጣሪያ ምስክርነት የሰማቸው ሁለት ሰዎች አመልካች በተጠሪ ምንም አይነት የማስገደድ ተግባር ሳይፈፀምባቸው እኛ ባለንበት የብድር ውሉን ፈርመዋል በማለት ውሉ በተፈረመበት ወቅት ብቻ ስለነበረው ሁኔታ የሰጡትን የምስክርነት ቃል መሠረት በማድረግ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አመልካች አልተገደዱም የሚል መደምደሚያ ላይ መድረሱ ከላይ የጠቀስነውን የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706 ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ መሠረት በማድረግ ጉዳዩን ያልመዘነና ያልመረመረ መሆኑን የሚያሳይ ሆኖ አግኝተነዋል።

የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ውሉ ከመፈፀሙ በፊት በተጠሪና በአመልካች መካከል የነበረውን ግንኙነትና የተጠሪ ምስክሮች አመልካችና ተጠሪ ወደ ሁለተኛው የማጣሪያ ምስክር ቢሮ ከመሄዳቸው በፊት ሲለዋወጡት የነበረው ሃሳብና ንግግርን መመዘንና መመርመር ይገባው ነበር አመልካችና ተጠሪ እንደባልና ሚስት አብረው ለረዥም ጊዜ የኖሩ እና የአስራ አንድ ዓመት ሴት ልጅ ወልደው ያሳደጉ መሆናቸው በግራቀኝ የተካደ ፍሬ ጉዳይ አይደለም እንደባልና ሚስት በመተማመን የኖሩት አመልካችና ተጠሪ በመካከላቸው በተፈጠረው አለመግባባት ግንኙነታቸውን ለማቋረጥ ለየብቻቸው ለመኖር ሲወስኑ በመካከላቸው አለመግባባትና ቅሬታ ተፈጥሮ የነበረ በመሆኑ የብድር ውሉ ተፈረመ በተባለበት ግንቦት 16 ቀን 2000 ዓ.ም የዕርቅ ስምምነት ውል አድርገው የነበሩ መሆኑና በውሉም በጋራ በቆየንበት ጊዜ የተፈራ የጋራ ሀብት በውርስ ወይም በስጦታ ያገኘው ንብረት የለም በማለት ተስማምተው የነበረ መሆኑ አመልካችና ተጠሪ ካቀረቡት ክርክር ለመገንዘብ ችለናል። አመልካችና ተጠሪ ወደ ሁለተኛው የፍርድ ቤት የማጣሪያ ምስክር ቢሮ ከመሄዳቸው በፊት የእኔን ድርሻና ንብረት እንዳትወስድ እያለች አመልካች ትናገር የነበረ መሆኑና አመልካች ብር 200,000 ተበድራለሁ ብላ ከመፈረሟ በፊት ይከራከሩና ሃሳብ ይለዋወጡ የነበሩት ስለብድር ገንዘብ ሳይሆን ስለጋራ ንብረት እንደነበር የከፍተኛው ፍርድ ቤት የምስክርነት ቃላቸውን የሰማቸውና የሰጡትን የምስክርነት ቃል ተዓማኒነት ያለው መሆኑን በማረጋገጥ የከፍተኛው ፍርድ ቤት በውሃኔው በግልፅ አስፍሯል። ከዚህ በተጨማሪ አመልካች ብር 200,000 ተበድራለሁ ብላ ከመፈረሟ ውጭ በዕለቱ ተጠሪ በብድር የሰጣት ጥሬ ገንዘብ ቼክ ወይም ሐዋላ የሌለ መሆኑ የከፍተኛው ፍርድ ቤት ቃላቸውን የሰማቸው የተጠሪ ምስክሮችና ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የሰማቸው የማጣሪያ ምስክሮች አረጋግጠዋል።

ተጠሪ መርማሪ ፖሊስ በመሆኑ አመልካችን ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት በሰማቸው የማጣሪያ ምስክሮች ፊት ውሉን ፈርሟ ብሎ ለማስገደድ የሚሞክርበት ሁኔታ የለም ምክንያቱም ተጠሪ ድርጊቱ በህግ ፊት የሚያስትለውን ህጋዊ ውጤት ጠንቅቆ የሚያውቅ ከአመልካች የተሻለ የህግ ዕውቀትና ግንዛቤ ያለው በመሆኑ ከአመልካች ጋር እንዳባልና ሚስት ስንኖር ያፈራነው የጋራ ሀብት አለ ብሎ በህግ ፊት ተከራክሮ ለመፍታት የሚያስችለው ማስረጃ አለመኖሩን በመረዳት

አመልካች የብድር ውል እንዲፈፀሙ ያደረገ መሆኑን ከላይ ከገለፅናቸው ሁኔታዎች ለመገንዘብ ይቻላል የብድር ውሉ አመልካች ከሚኖሩበት ከተማ ውጭ መደረጉ የአመልካችን ክርክር የሚያጠናክር ነው። ስለሆነም የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት አመልካች ውሉን ስትፈርም ተጠሪ አላስገደዳትም ወይም አላስፈራራትም የሚለውን የማጣሪያ ምስክሮች ቃል በመስማት ብቻ አመልካች የብድር ውሉን ተጠሪ እንድትፈፀም አላስገደዳትም ከሚለው መደምደሚያ ላይ የደረሰው በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706/3/ በሚደነገገው መሠረት ውሉ ከመፈረሙ በፊት አመልካችና ተጠሪ ያደረጉትን የዕርቅ ስምምነት እንደዚሁም ወደ ሁለተኛው ማጣሪያ ምስክር ቤር ከመሄዳቸው በፊት ሃሳብ እየተለዋወጡ ሲከራከሩ የነበሩት በብድር ስለተወሰደ ገንዘብ ሣይሆን አብረው ሲኖሩ በጋራ ያፈሩት ንብረት አለ ወይም የለም በሚለው ነጥብ ላይ መሆኑን ከግንዛቤ ውስጥ የማያስገባ በመሆኑ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና ሰበር ችሎት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ተጠሪ አመልካች የማስፈራራትና የማስገደድ ተግባራት የተፈፀመባት መሆኑን አላስረዳችም በማለት ያቀረበውን ክርክር ስንመለከተው አመልካች የብድር ውሉ በህግ ፊት የማይፀናና ፈራሽ መሆኑን የማስረዳት ግዴታ እንዳለባቸው በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2001 ንዑስ አንቀጽ 2 የተደነገገ ቢሆንም በህግ ፊት የሚፀናና ጉድለት የሌለበት የብድር ውል ያለ መሆኑን ለማስረዳት ተጠሪ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2001 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ያቀረባቸው ምስክሮችና በአጠቃላይ ሌሎች የአካባቢ ሁኔታዎች አመልካች ከተጠሪ ብር 200,000 በሙሉ ፍላጎትና ፈቃዳቸው ያልተበደሩና በተቃራኒው ተጠሪ አብረን ስንኖር ያፈራነው የጋራ ገንዘብ ያለኝ በመሆኑ በብድር መልክ ድርሻየን ፈርሚ በማለት የተለያዩ የማስገደጃና የማስፈራራት ተግባራትን በመፈፀም የብድር ስምምነቱን እንዲፈርሙ ያደረጉ መሆኑን የሚያረጋግጡ መሆናቸውን የከፍተኛው ፍርድ ቤት የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706 ንዑስ አንቀጽ 3 የተደነገጉትን ሁኔታዎች በማመዘን ከድምዳሜ ላይ የደረሰ በመሆኑ ተጠሪ በዚህ በኩል ያቀረቡትን ክርክር አልተቀበልነውም። ከዚህ በተጨማሪ ተጠሪ አመልካች የብድር ውሉን ለማፍረስ በሁለት ዓመት ያልጠየቁ መሆኑን ገልጾ የተከራከረ ቢሆንም ይኸ የተጠሪ ክርክር ውሉን ለመፈፀም እንቢ ለማለት የማይፈልገው ወገን ውሉ የማይረጋ መሆኑን በማናቸውም ጊዜ መቃወሚያ ሊያደርገው እንደሚችል በግልፅ የሚደነገገውን የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1809 መሠረት ያላደረገ በመሆኑ አልተቀበልነውም። በአጠቃላይ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት እና ሰበር ችሎት በአመልካችና ተጠሪ በመካከላቸው የነበረውን ልዩና ጥብቅ ግንኙነት አመልካችና ተጠሪ በመካከላቸው የነበረውን ግንኙነት ለማቋረጥ ያደረጉትን ስምምነትና ውሉ የአመልካች መኖሪያ በሆነው ቢሸፍቱ ከተማ ሣይሆን የተጠሪ መኖሪያና የሥራ ቦታ በሆነው አዳማ ከተማ የተደረገ መሆኑን የአመልካችን ይታና የትምህርት ደረጃና የተጠሪን የትምህርት ደረጃ ሙያና ስልጣንና ሀላፊነት እንደዚሁም የብድር ውሉን ከማፀፋቸው በፊት ሲከራከሩበት የነበረውን መሠረታዊ ጉዳይ የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1706 ንዑስ አንቀጽ 3 በሚደነገገው መሠረት ሣይመዘኑ አመልካች ለተጠሪ ብር 200,000 /ሁለት መቶ ሺ ብር/ ከነወለዱ እንዲከፍሉ የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ሰበር ችሎት እና የሰጡት ውሣኔ ተሸሯል።
2. የምስራቅ ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሣኔ አፅንተነዋል።
3. አመልካችና ተጠሪ ግንቦት 16 ቀን 2000 ዓ.ም የተፈራረሙት የብድር ውሉ ተጠሪ በሙሉ ፈቃዳቸው ስምምነታቸውን ያልሰጡበት ጉድለት ያለውና በህግ ፊት የማይፀናና ውጤት የሌለው ነው በማለት ወስነናል።
4. በዚህ ፍርድ ቤት የወጣውን ወጭና ኪሣራ ግራቀኝ ለየራሳቸው ይቻሉ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ም.አ